

Asia: VN/36545/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta, laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä lääkelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö

lausuntopalvelu.fi

VN/36545/2023 | STM120:00/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta, laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä lääkelain muuttamisesta

Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunto

Kilpailu- ja kuluttajavirasto kannattaa yleisesti lääkehuoltojärjestelmän muutoksia, jotka vähentävät kuluttajien lääkekustannuksia vaarantamatta kuitenkaan lääketurvallisuutta tai lääkkeiden saatavuutta.

KKV pitää lähtökohtaisesti ehdotettua kohtuullisten tukkuhintojen 1,5 %:n suuruista alentamista lääkekustannusten hillinnän kannalta kannatettavana. Lääkkeiden tukkuhintoja alentamalla lääkekustannuksiin voidaan vaikuttaa suoraviivaisesti sekä lääkevalmistajien että apteekkien

tasolla, sillä apteekkien lääkkeitä perimät vähittäishinnat muodostuvat suoraan tukkuhintojen perusteella lääketaksa-asetuksen laskentakaavan kautta. KKV kuitenkin muistuttaa, että tukkuhintojen laskeminen voi pidemmällä aikavälillä vaikuttaa negatiivisesti joidenkin lääkevalmistajien markkinoille tulon kannustimiin siten mahdollisesti vähentäen kilpailua. Tukkuhintojen leikkaus on myös kertaluonteinen muutos eikä sillä ole dynaamisia, kertautuvia vaikutuksia lääkkeiden hintoihin ja sitä kautta lääkekustannuksiin.

KKV pitää myös kannatettavana, että apteekkien varastointi- ja hintaneuvontavelvoitetta täsmennetään niin, että apteekin on pidettävä varastossaan edullisimpia lääkkeitä ja lääkemääräyksellä määrättävien lääkkeiden osalta asiakkaalle on tarjottava halvinta vaihtokelpoista vaihtoehtoa. Nämä muutokset parantavat asiakkaan mahdollisuuksia saada halvin vaihtokelpoinen lääke jo ensimmäisellä apteekkikäynnillään. Tämän ohella ehdotettujen toimien voidaan olettaa myös edesauttavan lääkevalmistajien välistä hintakilpailua, kun muita edullisempi hinnoittelu takaa pääsyn apteekkien varastoihin ja asiakkaille tarjottavaksi.

Toisaalta on huomattava, että ehdotettujen toimien tehokas valvonta voi olla käytännössä hankalaa. Esityksestä ei esimerkiksi tarkemmin selviä, millaisia sanktioita Fimealla olisi mahdollisuus antaa apteekkeille, jos niillä ei olisi edullisimpia valmisteita varastossaan. Jo olemassa olevan nykyisen lainsäädännön puitteissa asiakkaalla pitäisi olla mahdollisuus saada edullisinta valmistetta apteekista. Tutkimustulosten pohjalta voidaan kuitenkin todeta, että hintaneuvonta ei kaikissa tapauksissa toteudu tai ohjaa asiakkaita edullisimpien valmisteiden pariin. 1) Esityksestä tulisi selvennä ilmetä kuinka varastointi- ja neuvontavelvoitteen toteutuminen aiotaan varmistaa nykyistä paremmin.

Ehdotettujen varastointi- ja neuvontavelvoitteita koskevien muutosten vaikutusten arviointi on myös hankalaa etukäteen sillä mahdolliset vaikutukset nojaavat pitkälti apteekkien toimintatapojen muutoksiin. Toimintatapamuutosten toteutuminen ja euromääräiset vaikutukset tulevat jäämään jälkikäteisarvioinnin selvitettäväksi.

Lakimuutosten vaikutusarvioinnin näkökulmasta KKV pitää haasteellisena myös sitä, että nyt ehdotetut säästötoimet osuvat päällekkäin jo toteutetun biologisten lääkkeiden lääkevaihdon kanssa, joka alkaa laajamittaisemmin vuoden 2025 alussa. Tämä hankaloittaa erillisten toimien vaikutusten arviointia.

Lopuksi KKV huomauttaa, että vaikka esityksessä on useita toimia, joilla tavoitellaan kustannussäästöjä, eivät esitetyt toimet oleellisesti muuta apteekkimarkkinoiden toimintaa ja rakennetta tai lääkevalmistajien viitehintajärjestelmässä käymän kilpailun periaatteita. KKV pitää toivottavana, että jatkovalmistelussa tarkastellaan edelleen mahdollisuuksia tehostaa esimerkiksi viitehintakilpailua. Näitä keinoja, kuten viitehintakauden ja lääkkeiden hinnoittelukauden pituuden yhdenmukaistamista on käsitelty esityksessä muiden toteuttamisvaihtoehtojen arvioinnin yhteydessä.

Kirsi Leivo
pääjohtaja

Antti Saastamoinen
johtava ekonomisti

1) Ks. sivu 75 selvityksessä: Saastamoinen, L. ym. (2021). Lääkevalmisteiden hintakilpailun aktivointi ja väestön odotukset apteekkitoiminnalle, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:32. Ladattavissa osoitteessa:
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163067>

Saastamoinen Antti
Kilpailu- ja kuluttajavirasto